

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Păcatul nesporirii în Valea-Cărașului.

Cînd vorbesc de Valea-Cărașului, înțeleg acel complex etnografic, ce cuprinde în sine un ținut destul de întins, cam 30 comune curat românești.

Aceste comune, cu casele lor curate, cu bisericile din zid trainic, cu turnulețe acoperite cu tinichea, dovedesc, că Cărașanul duce un trai bun. Dar dacă petrecem în mijlocul lor ani de zile, vom găsi la acești țărani, deștepți, înrădăcinată o manie, o boală sufletească(?), care merită a fi pusă în lumina clară, fiindcă roade la rădăcinile etnice ale românimeii din acest ținut.

Asta e mania de a avea numai un copil în familie.

Motivele, cari îndeamnă țărănimea noastră la o automicidare de felul acesta, sînt multe. Am putea zice, că sînt mai mult urmările lipsei de cultură adevărată, de seriozitate religioasă, și de morală curată. Deși obiceiurile bune, tradițiile nobile străbune, n'au dispărut încă dintre Români Cărașeni, totuși ei nu sînt pe calea sporirii. E constatat că sîntem un element viguros și puternic; dar în privința sporirii în urmarea sistemului de a avea numai un copil în familie, am rămas îndărătul fraților din alte ținuturi, și mai mult, îndărătul altor neamuri conlocuitoare, mai cu seamă a nemților. Cunosc îndeajuns țărănimea tuturor națiu-

nilor conlocuitoare; pot zice cu mîndrie, că partea aceasta a Banatului, — numită Valea-Cărașului, — ingenere zis, are o țărănime superioară celorlalte neamuri, atît în cultură, cît și în civilizațiune, și totuși nu urmează nici ei calea progresului cu o hotărîre firmă.

Am datele statistice a 18 comune¹⁾, din cele mai curat românești, și văd o scădere de aproape 10% față de trecut, deși nu se pomenește să fie bătuit vreă epidemie. Scăderea aceasta o atribui sistemului de a avea un copil.

Acum se naște întrebarea, cari sînt cauzele principale acestui sistem periculos? În primul rînd sînt cele morale, dar sînt și cauze materiale.

În comunele cu hotar mic, deci unde cîte o familie are abia 3—4 jugere de pămînt, ca bunoară în Calina, — împrejurările economice sînt maștere, traiul zilei e greu; desine se înțelege, că numărul mare de copii îngreunează câștigul pentru traiul de toate zilele. Ear în comune mai mari, ca Coșteiul, Cacova, Tievaniul-mare, Varadia, Oravița-română, etc. e vădită nizuința condamnabilă a țărănilor noștri spre „standard of life”, spre boierie.

Știm că Românul, cu trup cu suflet e legat de moșia sa, în a cărei creștere sau scădere, își vede și dînsul independența

¹⁾ Cărnecea, Calina, Cacova, Comoriște, Forotic, Tievaniul-mare, Tievaniul-mic, Agadii Măidan, Jurjova, Secaș, Goruja, Gîrlîște, Jitini, Ciudanovița, Rachitova, Greovaș, Broșteni.

sau dacăderea materială. Prinurmarea viitorul fericit al copiilor săi îl vede numai în menținerea totală a averii sale, care s'ar putea zecina, dacă ar avea 3—4 urmași. Pentruca să aibă atîta avere, cît să munciască puțin și să trăiască bine, uneori luxos, are lipsă numai de un urmaș. Astfel în urma sistemului de un copil, vedem azi în comunele fruntașe averi considerabile în posesiunea cîtorva capi de familie, cari averi ar asigura existența la sute de suflete.

Bogăția vreunui fruntaș sătean aduce cu sine, ca urmare, înstăpînirea lui peste consătenii săi. Ajunge poate jude comunal, sau după abdicare își deschide crîșmă, merge adeseori la oraș, unde stă cu „domni” și pentru toate acestea, n'are nevoie de 2—3 copii, cari să-i zecimeze averea. Ear ca să-și dea copii la comerț, la meșteșug, ori la v'ro carieră industrială — acest plug de aur — azi atît bogatul cît și săracul, nu se învoește odată cu capul, pentrucă sînt dejositoare și nesigure pentru dinșii aceste cariere. Viitorul fericit pentru copii săi îl vede țărănul numai în averea nemișcătoare.

Între cauzele principale cad și cauzele culturale-morale. Femeile tinere n'au cunoștințe despre educația și creșterea copiilor, mai temeinice astfel caută să uite năcurile și pedicele împreunate cu creșterea pruncilor, prin abortări etc. Ear obiceiurile demoralizatoare de a „însura” băețandri de 16—18 ani, cu fete de 14—15 ani, deregulă numai pe cîteva luni, e riscat, chiar periculos, căci tînăra părăche, care acum intră

FOILETON.

Vălenii-de-Munte

și cursurile d-lui Nicolae Iorga.

8)

— Icoane răzlețe. —
De Mihail Gașpar.

O nespūsă bucurie au simțit auditorii la vestea sosirii d-nului A. C. Cuza, prof. universitar la Iași. D-nul Cuza, odrasla din slăvita familie care a dat și pe Vodă Ioan I. Cuza, este o personalitate tot atît de marcantă ca și d-nul Iorga. Și anume să fi căutat cineva să găsiască o reciprocitate în a se acoperi pentru acești oameni, putea să-și găsiască earăși numai pe ei doi. Parecă soarta însăși a menajat întîlnirea acestor doi oameni, cari au început în România lupta mare și grozavă împotriva cutropitorilor, cam în același timp, în două puncte opuse ale țării. Iorga predica profeticele lui cuvîntări la București; în același timp la Iași arunca aceiași sămîntă sănătoasă A. C. Cuza.

Personalitatea lui A. C. Cuza nu a ajuns la noi, la Români de subt coroana Sf. Ștefan, să fie atît de bine cunoscută ca b. o. Nic. Iorga. Și cauza este lezne de înțeles. D-nul Nic. Iorga, prin farmecul scrisului și cuvîntului său ridică, însufletește până și cel mai ascuns șip al sufletului, fiind însuși numai un ideal și însuflețire. D-nul Iorga

este poet în deplinul cuprins al cuvîntului, dăruit de natură cu daruri extraordinare, cari fac din el un om extraordinar. Cuza este ca tablou tocmai contrarul. Un om extrem de vesel în coatingerea zilnică, dar un sloiu de ghiată în clipa cînd pune piciorul pe catedră. Și învremece de pe catedră zgudue sufletul, copleșindu-l cu puterea lui de a răpi, zdrobind cu argumente scoase din imensul lui magazin, orce nedumerire ce s'ar încumeta să se vadiască în sufletul omului, în A. C. Cuza poate omul vedea întrupată receala, sobrietatea și pedanteria în expunere, omul care lucrează cu cifre. Tot ce spune, la moment așezează și pe tablă, ca nu cumva să mai aibă auditorul gîndul de a mai trage la indoială cele spuse.

La Văleni d-nul Cuza a ținut numai trei cursuri despre „Economia națională”, publicate la timpul său per extensum în „Drapelul”. A reveni asupra acestui curs, ar fi un lucru greu. Dacă însă cititorii „Progresului” ar manifesta cumva dorința să-l cunoască, voi face față și acestei îndatoriri. Pe scurt amintesc numai că și A. C. Cuza este la Iași, în noul Ierusalim al perciunaților din Galiția și Ucraina rusească, un bun îngrijitor al intereselor genuine românești.

Cine dintre inteligenții noștri nu-și aduce aminte, nu cunoaște admirabila carte, putem zice opul epocal al său, „Naționalitatea în artă”. Recomand tuturor cari nu cunosc încă acest cap de operă al d-nului Cuza, să și-o procure. Prețul,

comparativ cu valoarea cărții, e un bagatel de 2 cor. Ce de zgomot s'a produs pe urma apariției acestei cărți! Cum răcniau „Honigmanii di pi Adivor”, „Steurmanii di la Opini” etc. diferiții „Botezi”. Ce de comedii! Anarhie! Se chema procurorul. Infine toți știm cum se dirigă o astfel de luptă prin „Aliance” din Paris.

Dar fenomenalii articoli din „Neamul Românesc”: „Jidani în presă” — cine nu-i cunoaște? Ce luptă se poartă aci împotriva atotputernicului Cahal din Iași, care, stînd ca un paijen în mijlocul mrejei sale, așteaptă să cadă, cînd unul cînd altul, dintre „goi” în minile lui. Și lupta ce o duce Cuza, este o luptă crîncenă, o luptă pe cuțite.

Lupta aceasta noi nu o prea putem cuprinde. Noi Români din Ungaria nici idee nu avem ce va să zică cuvîntul „pericol jidovesc”. Ca să cuprindă cineva acest concept, ar trebui să facă ceiace am făcut eu: să cutreere Moldova, să treacă puțin în vechia Basarabie, și să treacă prin Bucovina, măcar numai în goana trenului. Dacă va trece prin aceste trei teritorii locuite de Români, Galiția îi va apare ca pe palmă, chiar să nu o fi văzut. Numai vîzînd lăpădăturile acelea de oameni, cari duc o viață de mizerie și spurcăciune în așa fel, că cel din urmă bordei, al celui din urmă țărăn de ai noștri, este ca un palat și un exemplu de salubritate, pelîngă domiciliul unui asemenea fiu a lui Israil, am putea înțelege ce va să zică acel „pericol”. Cu deosebire în Moldova acest

în viață, stă subț oblađuirea părinților, cari deși își iubesc copii, doresc să aibă nepoți mai târziu, dar și atunci numai cîte unul. Părinții împedecă nașterea, timp de cîteva ani (ceiace de multeori costă viața tinerei femei), cînd apoi să naște tinerul odor al casei, unul singur. Dorința de a rămînea pururea tineră și frumoasă, apoi luxul risipitor, — semne ale decadenței morale — încă sînt factori ai lățirii acestui sistem periculos. Pentru îmbrăcăminte, la sărbătorii mari, sau la rugă, se risipesc 2—300 coroane pe mătăsuri și alte nimicuri, ear de un deceniu încoaci, în unele comune mai mari, a dispărut mobiliatura, simplă românească dar practică, și locul ei îl ocupă divanuri, sofe, foteluri, garderobe scumpe, și (pentru țărani) nefolositoare. La nunți, cari se repetă de 3—4 ori, din cauza *căsătoriei de probă*, cu procesele ce rezultă din acestea, încă se cheltuește uneori cîteo avere frumoasă.

Fiindcă un obicei rău prinde mai încurînd rădăcinii, se poate aștepta, că această boală să se lățiască, ținut după ținut, la toți Români; deaceia ar fi de dorit, ca și statul și societatea să combată acest rău.

Remedii, deci, încontra acestui obicei rău ar fi: Din partea statului, favoruri materiale, îndeosebi pentru familiii cu mai mulți copii, ștergerea dării de cap, învățămînt gratuit pentru 2 copii, cari se dedau la meserii ori industrie, favor la serviciul militar, pentru al doilea și al treilea fiu, și înfine un control sever sau mai bine zis, o razzie polițienească încontra moașelor, cari se ocupă anume cu sfîrpirea generației.

Dar pînăcînd legislațiunea țării va regula aceste chestiuni sociale, pînă nu-i tîrziu, societatea românească, se va îngriji de a se înființa, atît din partea băncilor cît și a particularilor, pentru ajutorarea părinților cu mai mulți copii¹⁾, plasarea copiilor la meserii și negustorie, acordare de stipendii pentru tineri cari se aplică pe cariera industrială.

Inteligența română din Valea-Cărașului e chemaă să porniască la următoarele fapte: 1. Să se țină în fiecare comună cursuri și prelegeri, decătore preoțime, învățătorime, și alți bărbați vrednici, pentru ridicarea religio-

¹⁾ În comuna Ticvaniu-mare cred că deja este o astfel de fundațiune.

element, a făcut astfel de ravagii pe toate terenele vieții românești, încît secolii vor trebui să treacă pînăce se vor umplea acele spărturi, cari le-au cauzat acești nemerneci în corpul Țării românești. Tocmai deaceia pentru Moldova Jidovii au și devenit un pericol național. Orașele sînt toate cuprinse de dînșii, comerțul românesc, meseria românească, sufocate și ucise de puterea elementului evreesc.

Moșiile boerilor au ajuns toate pe mîni jidovești; cele mai multe esarendate, dar o bună parte, prin nefericite împămînteniri, chiar ca proprietate perpetuă. Arendașii ovref s'au zvîrlit ca niște lăcuste asupra solului fecund și bogat al Moldovei.

În scurtă vreme au cuprins Moldova toată, robind populația autohtonă pînă acolo, încît în țara sa proprie Românul a ajuns helotul străinilor.

Robii s'au răscolat la 1907. Și pe urma pîrjolului a mai conținut furia hrăpareața a ovreilor.

Dureros e, că politicianismul din România, în luptele pătimașe și oarbe, n'a avut timp să se ocupe cu chestia ovrească, și văzîndu-o aruncată dintr'odată la suprafață, nici n'a voit să creadă în existența ei.

Și n'a crezut!

Cine nu știe de un ministru de justiție ca d-nul Alecu Bădărău, care se zice că după 2 ani de ministerie s'a retras de pe arenă cu 2 milioane

sitații și a moralei, pentru combaterea concubinatelor, a căsătoriilor de probă, și a abortărilor, pentru combaterea luxului și a risipei fără margini, îndemnarea spre păstrare și simplitate în îmbrăcăminte, îmbrățișarea portului național frumos, apoi din igienă și nutriție, cari încă lasă mult de dorit, etc. 2. Trecînd trenul dealungul Văii Cărașului, să se înființeze aproape în toate comunele însoțiri detotfelul, ca consumuri, însoțiri, agenturi pentru valorisarea bucatelor și a poamelor, lăptării, exporturi de ouă și galițe etc. 3. Se va stărui mai ales pentru a da o îndrumare mai practică, și rațională, în ale economiei.

Cu un cuvînt se va stărui pentru a stîrni voea de muncă și pofta de câștig, procurîndu-i ocupațiuni mai rentabile, ca astfel tot mai mult să simțiască țaranul lipsa brațelor muncitoare, dorind cu timpul de a le suplini cu membri de ai familiei sale proprii.

Numai atunci va dori Românul să aibă mulți copii! Ear de nu, atunci se va schimba deviza poetului: „De n'a perit Românul, cînd oardele barbare“... va peri dela sine însuși!!

R. S. Molin-

IGIENĂ.

Dinții și mîncările vîrtoase.

Indatăce le-au crescut copiilor dinți, trebuie să se folosiască de ei, întrebuiîndu-i. Fără exercițiu dinții și fălcile nu se pot hrăni bine și crește cum trebuie. Nefiind fălcile destul de crescute, dinții nu au loc unde să crească și ei. Deaceia nu numai că e rău să le muiem pînea, dar e bine să le dăm să mestece pîne tare, între altele fiindcă mestecînd își curăță foarte bine dinții. Pînea neagră e mai bună și pentru că e mai vîrtoasă și pentru că are în ea mai multe săruri de var neapărat trebuitoare pentru creșterea sănătoasă a dinților și a oaselor îndeobște.

Franzelele albe și moi, cu coaja slabă, lipsite de săruri de var, sînt de vină, în mare parte, pentru slăbirea și stricarea dinților în clasele cari trăesc mai bine.

la buzunar. Și să nu perdem din vedere că dnul Bădărău a fost ministru de justiție.

Subt d-nul Bădărău a devenit cetățean român, prin împămîntănire, cel mai aprig ovreu al Moldovei, Mochi Fischer!

Că d-nul Bădărău n'a făcut împămîntenirea numai de dragul nasului lui Fisher, o vede și orbul. Și cu durere trebuie să o mărturisesc, că o mare parte a politicianilor de dincolo sînt așa.

— Ei, d-nule, chestie de parale!

La aceste stări triste a ținut d-nul Nicolae Iorga cînd, în cursul unei dezbateri, mi-a zis:

— Părinte! Nu sînt om mare, cum zici; sînt un om nenorocit, într'o țară nenorocită...

Între lei.

5) Narațiune istorică de E. Malsow.

Trad. de Ilie Bogdanu.

Ore și zile treceau cu aceiași regularitate de lucru și de activitate. Rugăciunile comune, mesele comune, lucrările bărbaților și femeilor erau toate așa aranjate, încît ocupau ziua întreagă. Datoria Perpetuei era a instruii copii. Dupăce termina aceasta, se urca pe stîncă. Acolo stetea ore întregi, privind spre sud, plină de nerăbdare, numărînd orele, cari trebuiau să treacă pînă la reîntoarcerea dorită. Sentimentul ei intern, care o împingea spre tinerul modest și credincios, se

ECONOMIE.

Două greșeli mari la creșterea vitelor.

O greșală foarte mare, pe care adeseori o aflăm în economia țaranului nostru, este înțarcatul greșit al vitelor, și anume trecerea nemijlocită dela lapte la altă hrană. Urmarea este, că vita tineră nu se poate deprinde deodată cu hrana schimbată și nu o poate mistui. În chipul acesta se împedecă nu numai creșterea, ci pestetot dezvoltarea normală a vitei în așa măsură, încît mai tîrziu nici îngrijirea cea mai bună nu mai poate repara greșala făcută.

Asemenea greșesc mulți dintre economii noștri, cari se ocupă cu prăsirea vitelor, folosînd vitele pentru prăsilă prea de timpuriu, cînd acestea abia au trecut de un an. Prin aceasta, deasemenea, se împedecă dezvoltarea vitei încărcată, fiindcă se consumă prin fătul ei. Creșterea corpului fiind legată de o vîrstă anumită, este ușor de înțeles, că vita mai tîrziu nu se mai poate reculege și nu se mai poate dezvolta, dacă nu a fost nutrită bine tocmai pe timpul cînd corpul și organele sînt în dezvoltare. (ECONOMIA).

Îngrijirea copitelor la cai earna.

Cînd caii umblă mult prin nea și prin apă, apa disolvă materiile cleioase ale unghiilor, și copitele devin scortoase, și se creapă cu ușurință. Prin aceasta caii devin incapabili de lucru. Pentru a scuti caii de acest rău mare, trebuie să le spălăm copitele cu îngrijire cu apă curată, apoi le ungem cu o unsoare curată sau cu o unsoare făcută anume pentru copite, care se poate căpăta în orcare dughean mai mare. Unsoarea împedecă apa de a străbate la copite, și totodată împedecă și evaporarea materiilor cleioase din copite. Picioarelor dindărăt le strică foarte mult în această privință zama de gunoi din grajd. Deaceia nu numai cînd scoatem caii la muncă să le ungem copitele, ci și cînd îi ținem în grajd. Intreagă procedura nu reclamă decît cîteva (8—10) minute.

Aviz.

Avem onoarea aviza pe toți Români de bine, cari au subscris ori au de gînd a subscrie acții pentru nou înființîndul institut de credit și economii — „Luncana“ — în Margita — ca termenul pentru subscrierea de acțiuni s'a prelungit pînă la 30 Decembre nou 1909.

Margita, la 25 Octombrie, 1909. În numele fondatorilor „Luncanei“:

Vasile L. Tămaș m. p.
președinte.

Liviu Radu m. p.
secretar.

lămuri și formă, maicuseamă acum cînd el era departe, încît înțelegea acum, că iubia pe acest simplu pescar, și o umplea de fericire siguranța că și dnul o iubia. Ochiul ei cuminte nu o putea înșela în această privință. Ea era decisă că după întoarcerea lui să-i primiască propunerea de căsătorie.

Ea știa, că această mică unire va fi salutată cu bucurie de mica comunitate. A duce o viață laborioasă și liniștită, lingă bărbatul iubit, i-se păru ei de mi de ori mai frumos, decît a gusta toate plăcerile lumii în Roma bogată și plină de viții.

Cu dor înfocat aștepta reîntoarcerea lui Antoniu, însă oră cu oră, zi cu zi trecură, ear cel așteptat nu sosi. În ziua a șaptea după plecare, toți erau siguri, că ambilor bărbați li-s'a întimplat o nenorocire, căci marea era liniștită și vîntul favorabil. Ei trebuiau azi, sau nici odată, să se reîntoarcă.

Vai, ei nu se reîntoarseră astăzi, și nici nu se vor reîntoarce vreodată!

Cînd seara întinse vălul său asupra mării, se coborî Perpetua de pe stîncă fără ca să fie putut vedea vre corabie. Ea știa, că el nu se va mai putea reîntoarce și că este perdut pentru dînsa.

Înfășurată în mantaua lui veghiă toată noaptea în coliba ei. Nu putu închide ochii. Ce va aduce ei, și lor toți, ziua următoare? Niciun bine! Un sfîrșit timpuriu!

Într'adevăr așa se întimplă, cum își închi-

CRONICA.

Maria Călin din *Oravița-rom.*, o țărăncă cu multă tragere de inimă pentru cele sfinte, care și până acum a făcut frumoase daruri, a mai donat pentru biserica gr. or. rom. din *Oravița-rom.* 36 acții dela banca „Sentinela” din Satul-nou. Dumnezeu sfântul să-î răsplătiască, mulți ani cu bine să trăiască!

Alegerea de episcop la Caransebeș auzim că se va face la 4 Decembre a. c.

Azi, Simbătă seara, se va da în teatrul orășenesc din localitate un cabaret al societății femeilor din localitate, cu un program bogat și variat.

La Recița a fost ales, înlocul reposatului notar *Emanuel Barbu*, un anumit *Arnold Hal-mágyi*, notarul din Recița-română.

Directorul școlii primare de stat *Gheorghe Russu* a fost transferat din Stajerlak.

Reuniunea română de citire și cântări din *Sasca-montană* aragează la 8/21 Novembre (ziua sf. Arhanghelii) concert împreună cu declamațiunii. Venitul curat e destinat pentru pictarea bisericii de acolo.

La Orăștie a repostat, Vineri la 5 Novembre, *Iuliu Raftiu*, asesor consist. și protopop gr. cat. pensionar, în etate de 45 ani. Dumnezeu să-l ierte.

Reuniunea învățătorilor și învățătoarelor dela școlile populare din Franța, cari au peste 100.000 membri, au hotărât să intenteze proces de despăgubire, contra prelaților francezi, pentru ultima pastorală în care se arată influența rea și dezastruoasă a școlilor populare.

Pentru familiile nenorociților băeși din *Doman* s'au colectat în toată țeara 25.000 coroane!

La 20 până la 22 Novembre c. expoziție de vinuri la Verșeț.

Pentru șoseaua dintre *Anina-Recița*, care va trece prin *Gârliște* și *Doman*. s'au prelininat 193.000 coroane.

Gyulai Pál, fala literaturii maghiare, renumit critic și scriitor, a încetat din viață în vîrstă de 83 ani.

Negustorul *Ignat Feldmann* (Oravița) cu d-șoara *Margareta Neubauer* (Budapesta) logodiți.

La execuția criminalului *Favret*, în orașul francez *Saintes*, cînd gilotina a retezat capul delicventului, poporul a erupt — în aplauze. Brr...

puia Perpetua. Antoniu și Catone debarcară norocoși, și luară îndată drumul spre Cartagena, după ce ascuseră mainainte barca într'un loc singuratic. În țîrg fură recunoscuți. Încercară să fugă, dar fură prinși și aruncați în tenniță. Deoarece ambii nu aveau dreptul de cetățean roman, guvernatorul porunci să fie torturați, spre a afla dela dinșii domiciliul creștinilor fugari. Catone fu cel dintîi întîns pe banca de tortură. Însă după o oră, pentru a scăpa de chinurile torturei, el trădă domiciliul lor. De frica morții el renegă și religia creștină și aduse jertfă efigiei împăratului. Prin aceasta el își redobîndi earăși libertatea. După mărturisirea lui Catone, Antoniu nu mai fu torturat. El remase credincios religiei sale și nu aduse jertfă efigiei împăratului; deaceia fu ținut în închisoare. Guvernatorul voia să-l execute, împreună cu ceilalți pe cari spera a-î prinde.

În dimineața zilei a opta, după plecarea bărcii, paznicul din vîrfurile stîncei anunță, că o corabie mare, cu lopeți, a luat direcțiunea dela țîrm spre insulă. După forma ei se putea recunoaște că este o corabie imperială de război.

Comunitatea se adună repede spre a se sfătui. Ce aveau de făcut în cazul cînd corabia de război ar veni asupra lor? Dacă bărbaiții s'ar posta la intrarea canalului, prin care nu poate intra decît o singură barcă, și cu topoare și cuțite ar încerca să se apere, ei ar zădărnici citva timp — însă nu mult — intrarea soldaților. La atacuri

Banca rom. „Victoria” din Arad a cumpărat cu 200.000 cor. încă o casă de alături. Într'un ceas bun!

Un hulitor de profesie a trimis (din Budapesta) „Tribunei” spre publicare o epistolă, scrisă într'un stil prost și cu o ortografie pocită, cu iscălitura apocrifă a parohului-protosincol *Ghe-nadie Bogoiievici*. Eată în cite feluri se manifestă blăstămăția decăzuților!

Reuniunea femeilor gr. or. rom. din *Fabricul-Timșorii* arangează Duminecă, la 21. Noembre c. subt auspiciile prezidenței d. Maria Dr. Putici o petrecere cu dans în sala bereriei.

Subofițerul *Iosif Tismonar* din garnizoana honv. din localitate a făcut la Segedin examenul de sergent-major.

La atacurile, atît de necuviincioase, publicate în „Tribuna” Nr. 219 la adresa Reuniunii învățătorilor din dieceza Caransebeșului, a răspuns, argumentat, tot în „Tribuna”, președintele ei *Gheorghe Jianu*.

„Mai mulți abonați” ai noștri din Forotic dezminț știrea că acolo ar fi ars de viu un copil care se jucase cu focul.

„Revista Bistriței” anunță, că dela Anul-nou încolo nu va mai apare din cauza — cauzelor. Vom mai reveni.

În America a murit baronul Ludwig de Vecera, fratele Mariei Vecera, eroina tragică a zguduitorii drame, întîmplare acum 20 de ani, în noaptea de 30 Ianuar 1889, cînd arhiducele Rudolf și Maria Vecera au fost găsiți morți în castelul dela Mayerling. Baronul Vecera a fost cel din urmă, care mai rămăsese în viață dintre ceice cunoscuseră secretul acestei tragedii.

Autoritățile din Laibach au oprit vînzarea unei broșuri volante, cu titlul „Pentru miri și mirese”, scrisă de episcopul catolic Jeglic din Laibach.

Renumitul profesor universitar *Titu Maiorescu* și-a dat dimisia din acest post.

În Dalmația a fost introdusă, ca limbă oficială, limba croată.

Desenatorul laboratorului de anatomie microscopică al cliniceii din Halle, Ludvig Kaempf, întreținea relații cu soția rectorului universității, Reichert. Marți seara Reichert a surprins pe soția sa cu Kaempf. Bărbaiții au năvălit unul asupra celuilalt. În decursul învîlmășelii Kaempf a împușcat cu revolverul pe rector, om în vîrstă de 51 ani. Ucigașul s'a dus apoi acasă și s'a spînzurat. Soția rectorului a fost arestată.

repetate cu energie însă trebuiau să fie învinși. Dar acești bărbaiții nu se gîndiau la apărare; aceasta nici nu era în gîndul vreunui creștin din acele timpuri. Dacă Dumnezeu a decis peirea lor, dacă dorința lui ar fi ca ei să moară, ca martori sau ca marii pentru noua învățătură, pentru ce să mai opună rezistență, considerînd aceasta ca un păcat? Deaceia se deciseră să aștepte și să se supună voinței lui Dumnezeu.

Pela amează zbură în tabăra cea mică o săgeată peste creasta stîncei. Acum s'a decis. Cînd se văzu ciocul primei bărci, ocupate de soldați, alergară, bărbaiții, femeii și copiii, împrejurul crucei, îngenunchiară și intonară un imn de laudă. Soldații romani nu întimpinară nicio rezistență. Bărbaiții, femeii și copiii, se lăsară a fi legați, întinzînd de bunăvoie soldaților minile lor. Ei fură transportați pe corabia de război, care se înapoia în Cartagena, și în ziua următoare steteau deja înaintea guvernatorului roman.

— Voi sinteți creștini, — începu el — de ce ați fugit?

— Venerabilul nostru episcop, — răspuse capul comunității — pe care l-ai restignit tu, ni-a poruncit să fugim și să așteptăm, pînă ce ne va destina Dumnezeu coroana de martir. Acum aceasta fiind hotărît, așteptăm cu plăcere moartea!

— Lăpădați-vă de Dumnezeuul vostru cel răstignit, care nu s'a putut mîntui pe sine, și cu atît mai puțin vă va mîntui pe voi, — răspuse

Marți rescoale țărănești în Rusia, gubernia Volhinei.

Regele Carol al României a aprobat reglamentul, întocmit de direcția generală a poștelor în înțelegere cu direcția generală a porturilor, pentru exploatarea serviciului de telegrafie fără fir între stațiunile radio-telegrafice de pe vapoarele române și rețeaua telegrafică a statului.

Țîrgul de țară proximi al Cacovei se va începe la 18 Novembre 1909, și se va fini la 19 Novembre 1909. La 17 Novembre fiind țîrg de săptămîină, mînarea vitelor este permisă.

În Prusia s'au ivit citeva cazuri de holeră, dintre cari unele cu sfîrșit mortal.

A murit *Lazăr Duma*, fost inspector al bisericilor și mai tîrziu al școlilor române din Macedonia. Numele lui va rămînea strîns legat de foarte multe instituțiuni culturale românești în Macedonia.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut „Biblioteca pentru toți” No 441-442 conținînd, „Trei Povestiri” de *Gustav Flaubert*, și anume: *O inimă simplă*, *Legenda sfîntului Iulian ospitalierul* și *Irodiada*, traducere de *M. Iftodiu*. Prețul 60 bani. Flaubert e și naturalist și romantic în același timp, și această înfrățire a romantismului apare îndeosebi în povestirile mai sus menționate. În toate trei povestirile ni-se arată admirabilul artist, căruia nu i-se poate imputa decît o perfecțiune prea mare.

Poșta Redacțiunii.

Dr. Gh. C. Am primit. Salve!
Dr. I. F. În numărul viitor.

Poșta Administrațiunii.

Abonații restanțieri, cari din diferite considerații au rămas încă nedați în judecată, sint rugați să nu ne îngreuneze rosturile!

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană**, care depărtează de pe față și de pe mină orcelele de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate până acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). Prețul unui borcan 1 coroană.

guvernatorul. — Acolo vedeți efigia împăratului, aduceți-l jertfă și veți fi liberi.

— Cum ne vom lăpăda noi de Mintuitorul, care a murit pentru noi? — răspuse cel bătrîn, — Noi dăm împăratului ce este a împăratului, și lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu. Religia noastră sfîntă ne oprește a ne închina unui chip omenesc.

— Atunci veți muri — răspuse guvernatorul. — Mergeți, și pregătiți-vă de moarte! Mine de pe cruce veți vedea resărîtul soarelui.

Cînd soldații conduseră afară pe creștini, guvernatorul chemă îndărăt pe diaconița Perpetua. Lung timp privi el această femeie frumoasă, care sta înaintea lui, fixînd întrebător ochii ei mari și negri.

— Tu ești o romană — începu el, după o tăcere îndelungată. — Înzădar mi-ai nega aceasta! Figura ta te tradează. Reneagă creștinismul și veți fi liberă!

— Nu-l reneg, ripostă Perpetua.

— Nu ași vrea, că așa o frumsețe să expieze pe cruce. Dacă vrei, ție îți suride o viață plină de iericiri. Vreau să te iau în palatul meu; nu ca sclavă, ca cetățeană liberă, să trăiești acolo. Reneagă creștinismul, și eu îți ofer o viață pentru care mi-ai de oameni te-ar invidia.

— Nu vreau viața, vreau moartea, — șoptiră buzele ei.

— Atunci mori! — răspuse guvernatorul. — Duceți-o la ceilalți. Acest popor încăpăținat nu vrea altfel.

„SENTINELA“

institut de economii și credit ca societate pe acții în Satul-nou.

CONVOCARE.

P. T. acționari dela „SENTINELA“ institut de economii și credit ca societate pe acții, se invită prin aceasta la

adunarea generală extraordinarăcare se va ține în Satul-nou (Révaujfalu) în **1 Decembrie** 1909 la 12 oare a. m. în localul institutului.**Ordinea zilei :**

1. Deschiderea și constituirea adunării generală.
2. Constatarea capitalului de acții subscris din emisiuna a VI-a și stabilirea capitalului.
3. Modificarea statutelor.
4. Alegerea unui procurist.

La adunarea generală pot participa numai acei acționari, cari cu o zi mai înainte de adunare au depus acție sau titli provizori la cassa institutului în Satul-nou, Sân-Mihaï, „Steaua“ în Petrivasele, „Panciovana“ în Panciova, „Dunăreana“ în T.-Cuvin, „Luceafărul“ în Virșeț, „Timișiana“ în Timișoara, „Victoria“ în Arad, Nicolau Fabian în Beiuș, „Filiala Albinei“ în Lugoj și „Albina“ în Sibiiu.

Dacă numărul acționarilor și al acțiilor depuse, nu vor fi de ajuns pentru deciziuni valide, se va ține adunarea generală în 9 Decembrie a. c. la locul și oara indicată.

Satul-nou (Révaujfalu) în 29 Octombrie 1909.

Direcțiunea.**A n u n ț .**

Cele mai bune, mai moderne și mai durabile

ghete și cisme

numai la mine se pot căpăta. În magazinul meu am tot felul de ghetе, lucrate exclusiv în atelierul meu.

După comande pregătesc ghetе americane, vînătorești, ortopedе și alte feluri de ghetе.

Prețuri solide și moderate.

x-19 Cu stimă

BENEDICT CSONGĂR

— Oravița. —

35 familii de albină,

în lăzi sistem Dzierzon,

provăzute cu provizie destulă pentru iernat, de vinzare la

Dimitrie Gherga Duca

4-2 veghetor la calea ferată,

Majdán (Krassó-Szörény megye).

„PLUGARUL S. p. a.“
în Cacova (casele proprii) **cu filiala în Goruia**

primește depuneră pe lângă libel și în cont-curent cu 5—6% și plătește și darea de venit după depuneră.

==== Cumpără și schimbă totfelul de monede și hîrtii de valoare. ====

Acordă împrumuturi în cont-curent și pe obligațiuni fără termin și amortizare în condițiunile cele mai favorabile și anume pe lângă intabulare cu 6—7%, ear personale curat cu 8%.

Escomptează cambii cu giranți și acoperire hipotecară.

Acordă avansuri pe hîrtii de valoare și cereale. Primește spre încasare mandate indigene și străine. — A înființat și o

însoțire ocazională reciprocă pentru asigurarea vitelor.

După fiecare cvotă se plătește la despăgubire de 100 cor. numai 2 fil.

Vitele asigurate pân' acum reprezintă un capital de 600.000 cor.

Mijlocește cumpărarea de mașinării și alte unelte agronomice.